

JOAN F. MIRA

“I tenen una forma curiosa de dir l’hora: quan passa un quart de les onze es converteix en un quart de dotze, quan falta un quart per a les dotze es converteix en tres quarts de dotze, per això sempre estan pensant per endavant i es recorden del pas inexorable del temps i de la brevetat de la vida.”

Lucia Graves, en una foto recent, a la solapa de la coberta del llibre, és una esplèndida senyora serena, d’ulls clars intel·ligents, que hom imaginaria sense dificultat entre aquella aristocràcia culta anglesa que tant ha fet pel bon nom nacional i per la literatura. En una altra fotografia, a l’exterior de la coberta, Lucia és una pageseta mallorquina amb mocador. Vingué al nostre país l’any 1946 amb el pare poeta —a aquest racó miraculós del nostre país que es diu costa de tramuntana de Mallorca, al poble de Deià, que Déu i els amos de les cases el conserven, amén—, va anar a col·legis de monges, després a col·legis suïssos de rics, després a Oxford, i finalment es va casar amb un músic de nom Ramon Farran, això diu la biografia, tingué tres filles més catalanes que angleses, i va viure vint anys a prop de Barcelona. Ara viu a Londres, una altra vegada anglesa, i li ha dedicat un llibre molt sensible al seu país d’infantesa i de jove casada. El llibre es diu *Una dona desconeguda*, i un bon dia, allà pel febrer del 1986, la dona desconeguda va decidir tot d’una visitar el call de Girona per primera vegada. La filla del Robert Graves havia llegit ja *La pell de brau* de Salvador Espriu quan era, diu, “el manifest de l’oposició catalana”. “El llarg poema”, recorda Lucia, “empra la història dels jueus espanyols repetidament, com una imatge potent per mitjà de la qual transmetre l’amarga resignació dels catalans, i dels demòcrates espanyols en general, i la maledicció d’una baralla fraternal que continuaria sense resoldre’s mentre persistís l’actitud opressiva dels vencedors”. Traducció de Marta Pessarrodona. No sé si la senyora Graves sap que aquestes coses, a Catalunya i als Països Catalans i a Espanya, ja no és de bon gust recordar-les. En tot cas la filla del poeta, escriptora ella mateixa i traductora, va sentir la necessitat de visitar el call de Girona, i segons tots els indicis allà va confirmar una idea que ja li rodava pel cap, que en el fons ja sabia, i que llavors va veure clara. Escriu, per tant:

“Com que jo estava casada amb un català i vivia a Catalunya, aviat em vaig adonar de la quantitat de sang jueva que de fet, corre per les venes dels catalans: ho veia en la seva genialitat intel·lectual i artística, en el seu fort sentit d’identitat racial i en la seva aptitud per als negocis i per a les finances.” Fins ací, res de particular: Gaudí, la pàtria i la pela, però més ben escrit. Però Lucia la d’ulls clars continua: “Ho veia, també, en la seva tendència a l’abatiment —un abatiment sovint acompanyat d’ironia aguda— que contrapesa les sonores explosions com bengales de les seves emocions, la seva *rauxa*, com en diuen. Si preguntes a un català com està, la resposta mai no serà “bé”, sinó “anem tirant”, com si portés mala sort admetre que tot va bé. I tenen una forma curiosa de dir l’hora: quan passa un quart de les onze es converteix en un quart de dotze, quan falta un quart per a les dotze es converteix en tres quarts de dotze, per això sempre estan pensant per endavant i es recorden del pas inexorable del temps i de la brevetat de la vida.” El poeta llavors considerat nacional, i potser el més jueu dels poetes, confirma espectacularment aquesta impressió. El 1981 o 1982, recorda l’escriptora, una mica de llibertat ja havia tornat al país, Catalunya havia recuperat l’autonomia, i Espriu rebia els homenatges públics corresponents. El poeta tenia molts motius per a l’optimisme. Però quan, en una entrevista, li pregunten si no es troba feliç amb tants canvis positius, respon fúnebrement: “I com pot vostè esperar que em senti feliç en veure com el món avança amb rapidesa cap a la seva autodestrucció?” La nostra part de sang jueva deu ser, en efecte, una part molt potent. Creiem poc en el dret a la felicitat, i sempre estem esperant la següent garrotada.